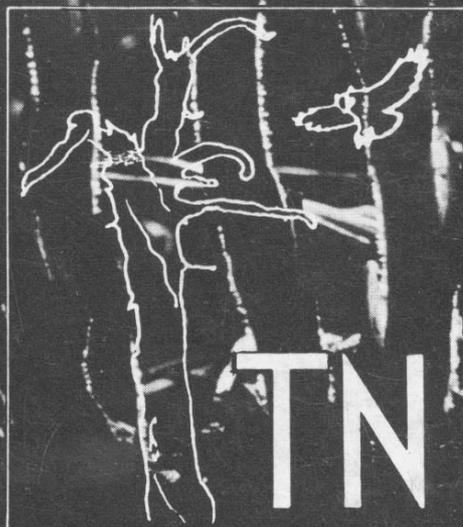

TRØNDERSK NATUR

NR. 2 - 1979 - 6. ÅRG.

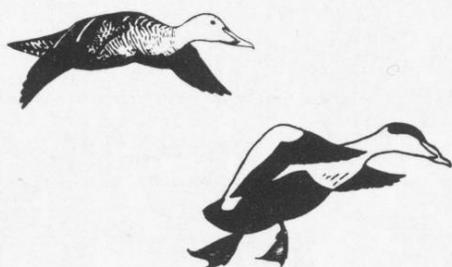
NATURTIDSSKRIFT FOR TRØNDELAGSFYLKENE

UTGIS AV:

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

AVD. NORD-TRØNDELAG

7670 Sakshaug Postgiro 3 89 38 80

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

AVD. SØR-TRØNDELAG

Postboks 139 — Postgiro 3103991

7001 Trondheim

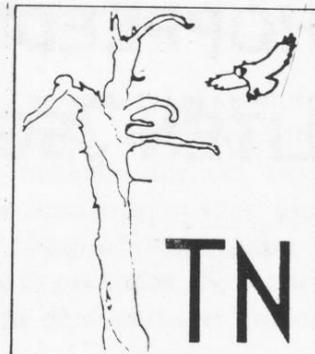
INNHold

Hoppeedderkoppen	s. 36
Vårobservasjoner - NT	s. 38
Hosensand	s. 44
En feltornitologs hverdag	s. 46
Grashopper i Trøndelag - en billednøkkel	s. 47
Entomologisk forening	s. 50
Insektfangst med fallfeller	s. 51
Oljeutslipp og oljevernberedskap	s. 52
NOF, avd. Nord-Trøndelag	s. 54
Atlasprosjektet i Trøndelag	s. 56
<hr/>	
Opprop : Kornkråke	s. 43
Trekkelige fugleflokker/radar	s. 53
Hettemåke	s. 55
Kråker med gule "plastfjær"	s. 63

Forside: Hestehoven - et sikkert vårtegn. Storfosna. Foto Dag Langfjæran

*Forsidebildet på nr. 1/79 viste en februarstemning fra Brøttem, ST.
Foto Dag Langfjæran*

Redaksjon: Knut Krogstad (red)
Dag Langfjæran
Georg Bangjord
Morten Ekker
Svein H. Lorentsen
Roar Pettersen

Adresse: Postboks 1719, Rosenborg
7001 TRONDHEIM.

Postgiro: 3 60 19 52

Abonnementskostnad 1979: kr. 20,-

Trykk: Rosenborg Offsettrykkeri, 7000 TRONDHEIM.

nr. 2

mai 1979

opplag 1000

HUSK Å MELDE ADRESSEFORANDRING!

Frist for innlevering av stoff til nr. 3/79: 15. juni, og nr. 4/79: 1. oktober.

Nord-Trøndelag Naturvern (NTNV) har, etter søknad, i styresmøte 3. april 1979, bevilget kr. 250.- som støtte til Trøndersk Natur! Under behandlingen av samme sak ble det videre vedtatt å sende utskift fra styresprotokollen til Trøndersk Natur etter hvert møte! Øyner vi et framtidig samarbeid? I alle fall: Vi takker for utvist velvilje!

Hva med STNV?

I NTNV ble vern av Forra og Sanddøla kjørt fram som lokale merkesaker på årsmøtet (Snåsa, 20. mars 1979). Forståelig når det på samme årsmøte kom fram at Miljøverndepartementet har bedt Fylkesmannen om å utarbeide verneplan for Forra parallelt med konsekssonssøknaden, uavhengig av Verneplan for vassdrag. Klistermerket (3 farger) som her gjengis "under" teksten selges som et ledd i "Forra-aksjonen". Kan bestilles hos NTNV eller NOF, avd. NT.

GOD SOMMER!

-red-

HOPPEEDDERKOPPEN

LITEN JEGER MED SKARPT SYN

Av Tor Alvheim

Når det nå begynner å våres igjen, og sola begynner å varme, kommer også enkelte småkryp fram fra vinterskjulestedene sine. En artig liten skapning vi kan være så heldige å få se i solveggen er hoppeedderkoppen. Her jakter den på småfluer og andre insekter som er kommet ut i vårsola. Den sniker seg inn på byttet sitt som en katt. Når den er kommet på en fire - fem cm avstand stanser den litt, for så etter et kraftig hopp å lande på byttet.

Hvis vi betrakter denne vesle skapningen med en lupe vil vi se hvilken fantastisk synsutrustning den har. Framme på hodet sitter fire store blanke øyne. De to midterste er litt større enn de ytterste. På siden av hodet sitter to litt mindre øyne, og den har til og med to øyne i nakken. Dette gir den et synsfelt hele horisonten rundt. Hoppeedderkoppens syn er enestående blant leddyrene. Den kan nemlig fokusere - eller skarpstille - øynene på byttet. Dette greier den ved hjelp av fine små muskler som er festet til de to store øynene framme på hodet.

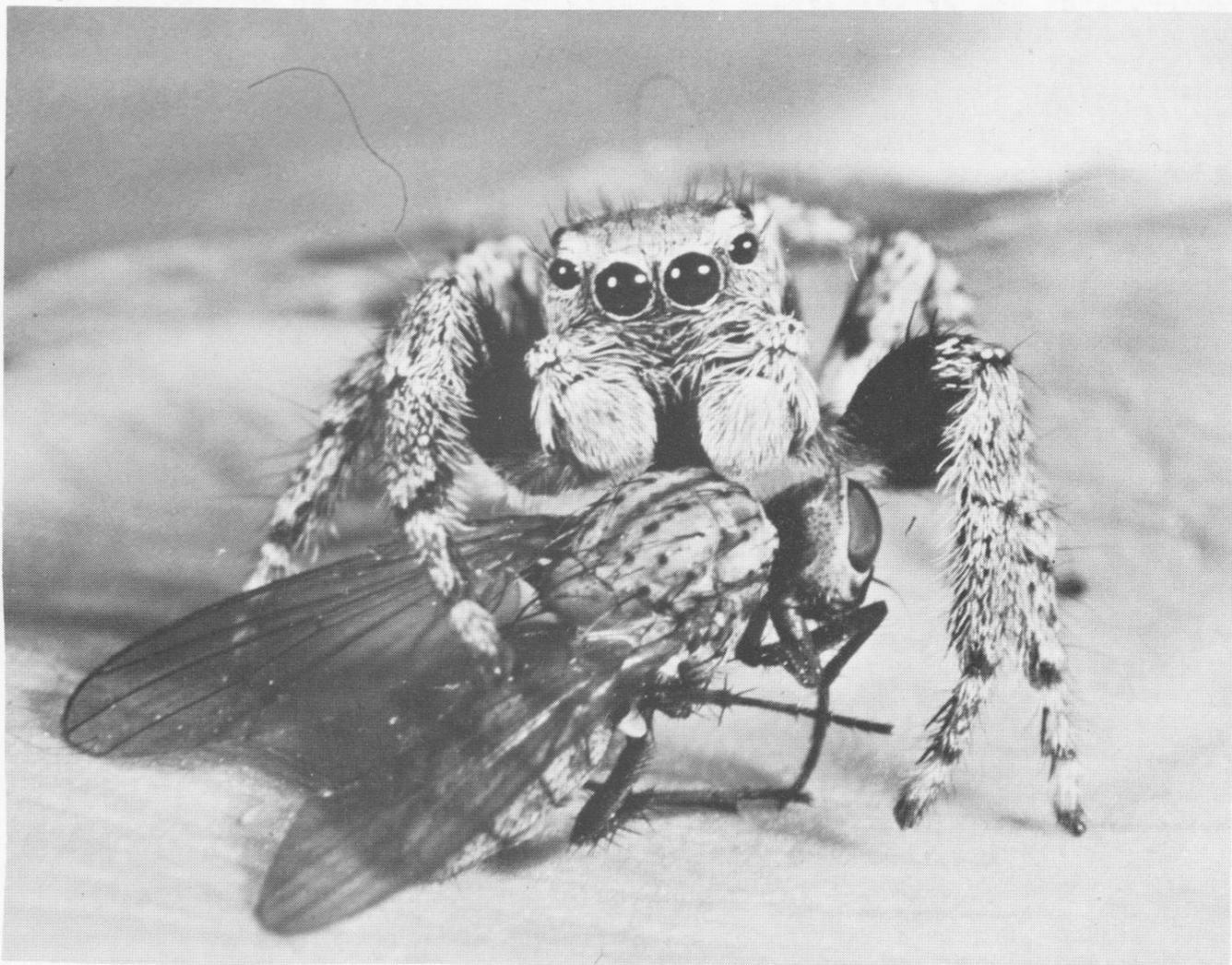

Hoppeedderkoppen er avhengig av et godt syn. Her ser du de fire øynene den har foran. Foto Tor Alvheim

Etter at hoppeedderkoppen har sneket seg inn på sitt bytte til fire - fem cm avstand, fokuserer den klinkekuleøynene på byttet, og gjør seg klar til sprang. Dette skjer ved at kroppsvæske under stort overtrykk presses ut i tredje eller fjerde beinpar. Lynraskt gjør da edderkoppen et sprang framover og lander med stor treffsikkerhet på byttet. Hoppeedderkoppen spinner ikke nett, men den passer alltid på å feste en ankertråd når den hopper. Selv etter et sprang fra en loddrett flate vil den da henge i tråden, og falle inn mot underlaget av sin egen tyngde.

I kaldt vær eller når vinteren nærmer seg, spinner hoppeedderkoppen et bo av silke, og dette blir oppholdsstedet for vinteren. Trolig dør nok mange hoppeedderkopper når vinteren nærmer seg.

Det fins ca. 40 forskjellige arter av denne vesle edderkoppen i Norge, og den største blir knapt en cm lang. Følg med om du kan få se denne vesle artige jegeren på jakt i solveggen nå framover, og gløøm ikke å bruke lupe. Gjennom lupe er det nesten noe menneskelig ved den der den kikker opp på oss med sine store blanke øyne.

Her har hoppeedderkoppen fanget ei flue, og gjør seg klar til måltidet.
Foto Tor Alvheim

VÅROBSERVASJONER

— NORD-TRØNDELAG

Denne oversikten er satt sammen for LRSK/NT av Odd Rygh.

På styremøte i NOF, avd. Nord-Trøndelag 2/4-1976, ble det vedtatt at man skulle følge opp registreringene av vårtrekket, som Trondheim og omland avdeling av NOF startet i begge Trøndelagsfylkene våren 1975. Rapport skjemaer ble sendt ut til medlemmene, og resultatet ble at ialt 14 skjemaer ble returnert i utfylt stand.

Materialet som er innkommet omfatter først og fremst 1976, der alle disse 14 har bidratt med opplysninger. Ellers foreligger det materiale f.o.m. 1976 og t.o.m. 1977, men her har bare noen ganske få av medlemmene sendt inn skjemaer. Dekningen er her størst for 1974 og 1975.

Rapporten som nå foreligger, må kun regnes for å være en foreløpig oversikt over de vanligste trekkfuglenes ankomsttid til fylket. I de enkelte artskommentarene har vi først angitt den tidligste førsteobservasjon som er registrert i materialet, deretter er det regnet ut en gjennomsnittlig ankomstdato for de tre årene 1974, 1975, og 1976. Vi gjør her oppmerksom på at det for både 1974 og 1975 kun er tre observatører som har sendt inn materiale, men disse tre er bosatt på tre vidt forskjellige steder av fylket og har dessuten ført så grundige feltnotater, at vi har funnet det interessant å regne ut en slik gjennomsnittsdato. Som man ser så har vi valgt å betrakte hele fylket som en enhet og ikke delt det opp i mindre regioner. Vi er fullstendig klar over at ankomsttidene kan variere i de forskjellige delene av fylket, men fordi materialet foreløpig er så lite, er det vanskelig å trekke ut andre forskjeller enn at de fleste trekkfuglene selvsagt ankommer kyst- og fjordstrøka tidligere enn i indre og høyereliggende strøk. Regionale forskjeller håper vi derfor å komme tilbake til i en senere rapport.

Av plasshensyn har vi i artsoversikten bare tatt med arter hvor materialet er forholdsvis fyldig. Hos en rekke arter har vi fått inn spredte opplysninger, men disse vil vi heller komme tilbake til når vi har fått inn flere rapporter.

Følgende personer har bidratt med verdifullt materiale:

Kjell Arne Furunes, Sakshaug.

Kjell Åge og Rolf Gaundal, Gaundal.

Bjørn Ivar Gomo, Vuku.

Inge, Torgeir og Helge Hagen, Leksvik.

Håkon Holien, Namdalseid.

Arnstein Indahl, Vuku.

Knut Krogstad, Trondheim. (opplysninger hovedsaklig fra indre deler av Trondheimsfjorden)

Franz Kutschera, Nærøy.

Torstein Myhre, Verdal.

Roar Pettersen, Frosta.

Henry Stenseth, Sunnan.

GRÅGÅS: Tidligste ankomstdato: 26/3-75. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 28/3.

GRAVAND: Tidligste ankomstdato: 15/3-75. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 22/4.

KRIKKAND: Tidligste ankomstdato: 6/4-74. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 12/4.

BRUNNAKKE: Tidligste ankomstdato: 6/4-75. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 11/4.

FJELLVÅK: Tidligste ankomstdato: 1/4-74. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 14/4.

DVERGFALK: Tidligste ankomstdato: 18/4-75. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 20/4.

TJELD: Tidligste ankomstdato: 1/3-75. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 8/3.

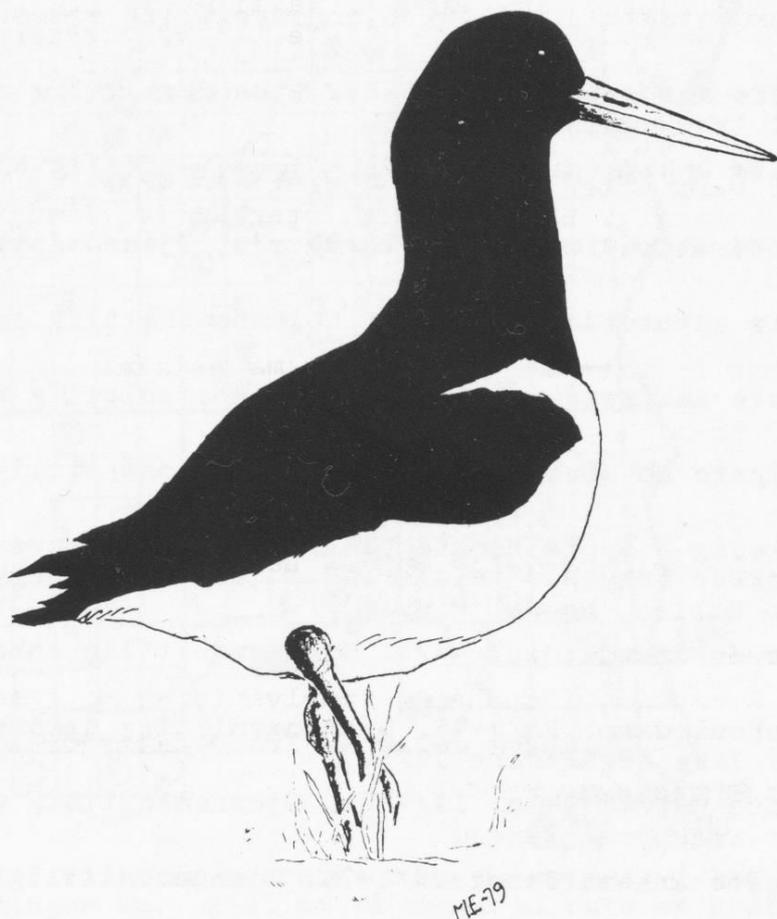
Her får vi inn problemet med at enkelte individer kan overvintre langs kysten, men ingen av observatørene har angitt dette fra noen av lokalitetene.

HEILO: Tidligste ankomstdato: 16/4-76. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 23/4.

VIPE: Tidligste ankomstdato: 8/3-75. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 10/3.

BRUSHANE: Tidligste ankomstdato: 7/5-72. Gjennomsnittlig ankomst
1974-76: 14/5.

RØDSTILK: Vanskelig å angi ankomstdato pga. mange overvintreere, men det ser ut til at trekket starter de første dagene av mai.

GLUTTSNIPE: Tidligste ankomstdato: 1/5-74 og -75. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 2/5.

GRØNNSTILK: Tidligste ankomstdato: 10/5-73. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 17/5.

STRANDSNIPE: Tidligste ankomstdato: 1/5-73. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 10/5.

STORSPOVE: Tidligste ankomstdato: 3/4-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 5/4.

Flere har her observasjoner fra tidlig i mars (av enkeltindivider), men disse er ganske sikkert overvintre.

SMÅSPOVE: Tidligste ankomstdato: 24/4-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 3/5.

RUGDE: Tidligste ankomstdato: 4/4-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 10/4.

ENKELTBEEKKASIN: Tidligste ankomstdato: 3/4-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 9/4.

SILDEMAKE: Tidligste ankomstdato: 8/5-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 16/5.

FISKEMAKE: Vanskelig å angi ankomstdato pga. mange overvintre, men trekket ser ut til å starte de første dagene av april.

TERNE sp.: Tidligste ankomstdato: 12/5-68,-70 og -74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 15/5.

Pga. vanskelighetene med å skille rødnebbterne og makrellterne fra hverandre, har vi måttet slå disse to artene sammen i en gruppe. Bare svært få av observatørene har nemlig førsteobservasjoner der ternene er bestemt til art.

RINGDUE: Tidligste ankomstdato: 8/3-75. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 19/3.

GJØK: Tidligste ankomstdato: 15/5-75. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 19/5.

VENDEHALS: Tidligste ankomstdato: 13/5-68. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 20/5. NB! Ikke registrert 1975.

SANDSVALE: Tidligste ankomstdato: 6/5-75. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 15/5.

LÅVESVALE: Tidligste ankomstdato: 5/5-73 og -76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 8/5.

TAKSVALE: Tidligste ankomstdato: 10/5-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 17/5.

SANGLERKE: Tidligste ankomstdato: 28/2-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 5/3.

TREPIPLERKE: Tidligste ankomstdato: 27/4-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 30/4.

HEIPIPLERKE: Vanskelig å oppgi førsteobservasjoner pga. overvintring i kyststrøka. Småflokker begynner imidlertid å vise seg i begynnelsen av mai.

LINERLE: Tidligste ankomstdato: 7/4-75. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 10/4.

STÆR: Tidligste ankomstdato: 28/2-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 10/3. NB! Ikke registrert 1975.

JERNSPURV: Tidligste ankomstdato: 12/4-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 19/4.

HAGESANGER: Tidligste ankomstdato: 25/5-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 3/6.

LØVSANGER: Tidligste ankomstdato: 27/4-68. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 7/5.

GRANSANGER: Tidligste ankomstdato: 14/4-72. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 21/4.

HAGEFLUESNAPPER: Tidligste ankomstdato: 30/4-68. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 9/5.

BUSKSKVETT: Tidligste ankomstdato: 1/5-76. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 12/5.

RØDSTJERT: Tidligste ankomstdato: 7/5-72. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 16/5.

Blåstrupen kommer vanligvis til Trøndelag i slutten av april.

Foto: Torgeir Nygård

RØDSTRUPE: Tidligste ankomstdato: 24/3-74 (overvintring?).
Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 11/4.

BLÅSTRUPE: Tidligste ankomstdato: 20/4-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 27/4. NB! Ikke registrert 1975.

GRATROST: Vanskelig å angi førstegangsobservasjoner pga. regelmessig overvintring. Tydelig trekkaktivitet starter først omkring 20/4, av og til noen få dager tidligere.

RINGTROST: Tidligste ankomstdato: 23/4-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 26/4.

SVARTTROST: Vanskelig å angi førsteobservasjoner pga. overvintreere, men tydelig trekkaktivitet i slutten av mars.

RØDVINGETROST: Tidligste ankomstdato: 7/4-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 14/4.

MÅLTROST: Tidligste ankomstdato: 9/4-72. Gjennomsnittlig ankomst 1974/76: 20/4.

BOKFINK: Tidligste ankomstdato: 17/3-69 (overvintring?). Gjennomsnittlig ankomst 1974/76: 6/4.

BJØRKEFINK: Tidligste ankomstdato: 9/4-68. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 16/4.

CIVSPURV: Tidligste ankomstdato: 20/4-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 27/4.

SNØSPURV: Tidligste ankomstdato: 23/3-74. Gjennomsnittlig ankomst 1974-76: 30/3.

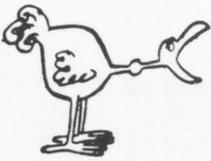
Vi håper at leserne bruker denne rapporten som utgangspunkt for videre undersøkelser, og vi henstiller herved om å følge opp det arbeidet som nå er startet. Det er ønskelig at mange flere fra alle deler av fylket, sender inn rapporter over vårtrekket de kommende år, gjerne også fra flere år tilbake. Når materialet er blitt stort nok, vil vi lage en fyldigere rapport som også tar for seg regionale forskjeller, forskjell i ankomsttid på ♂♂ og ♀♀ m.m.

Rapportskjemaer fås tilsendt ved å henvende seg til:

NOF, avdeling Nord-Trøndelag
7670 Sakshaug.

HÅREK

Observasjoner av kornkråke i Trøndelag

Kornkråka er en sparsom hekkefugl i Norge og populasjonen i Trondheim er en av de få her til lands. Sannsynligvis er den også en av verdens nordligste. Arten hekket iflg. Haftorn (Norges fugler 1971, s 587-589) i Trondheim for omkring hundre år siden, men nye opplysninger om hekking foreligger ikke før i 1972 da Bollingmo (i Trøndersk Natur hefte 2 1973) beskriver en ny koloni på Reitgjerdet i Trondheim. Siden den gang har populasjonen vært i stadig ekspansjon, noe som resulterte i en oppsplitting i to kolonier våren 1978.

Det siste året har jeg arbeidet med kornkråkepopulasjonen i Trondheim og prøver å kartlegge mest mulig av kornkråkas vaner. Det har vist seg at kornkråkeantallet i Trondheimsområdet minker betraktelig både midtsommers og midtvinters. Alle trøndere blir derfor bedt spesielt om å se etter kornkråke i hele Trøndelag (S-T og N-T). Kornkråka er en typisk kulturmarksfugl og derfor er det mest sannsynlig at den drar til jordbruksområder som f.eks. Selbu, Klæbu, Stjørdal og Levanger om sommeren, mens den muligens drar til kyststrøk (ev. Frosta) om vinteren.

Følgende data bør noteres:

- Observasjonssted (helst seksifret UTM-referanse).
- Tidspunkt (Dato, Kl.).
- Værforhold og temperatur.
- Antall individer (ad./juv.).
- Atferd (flyvende, sittende i f.eks. trær, furasjerende).
- Fargeringer

Forholdet mellom voksne og unge individer er av spesiell interesse og man bør så langt det er mulig notere alderen. Dersom kornkråkene observeres i samme område over lengere tid bør dette også noteres. Fargeringer på beina må noteres nøyaktig dersom de synes da de forteller hvilket individ det dreier seg om.

Fig.1

Kornkråker (*Corvus frugilegus*) i forskjellige aldre. Det første året kornkråka lever har den et fjærparti på nebbrota (juv.), dette fjærpartiet felles helt eller delvis under mytingen den andre sommeren (juni-august) de lever (ett-åring), og de er nå som regel meget vanskelig å skille fra voksne individer (ad.) som fullstendig mangler fjær på nebbrota. (etter Chappellier i Tidsskriftet Oiseau nr.2, 1932, s 535-542).

Materialet vil bli bearbeidet og skrevet i artikkelform.
Alle som sender inn opplysninger vil få et særtrykk av denne når den blir publisert.
Opplysningene sendes til:

Eivin Røskaft
Zool.inst.Univ.i Trondheim
Rosenborg
7000 Trondheim

HOSENSAND — VERNEVERDIG OMRÅDE I ÅFJORD

Av Simen Bretten

Hosensand på Stokkøya i Åfjord er et unikt stykke natur. De enorme skjellsandforekomstene innerst i Hosnavika, kombinert med Norskehavets tøffe påvirkning, danner det fysiske grunnlaget for denne naturperlen.

Den 400 m lange vegetasjonsfrie sandfjæra der dønningene bryter, lyser mot oss når vi kommer til Hosensand. Sandfjæra går over i meterhøge flygesanddyner som bølger seg innover i et kjempemessig tindvedkratt, og bak dette en liten bjørkeskog. Innenfor finner vi dyrka mark som nok også ligger på skjellsand.

Hosensand har vært under stadig forandring. Botanikeren Hofstad besøkte stedet i 1896 og skriver bl.a. at tindvedkrattene var "af omkring $\frac{1}{2}$ (og opp til 1) meters høide med aabne mellemrum."

I dag finner vi på den ytterste, aktive del av sanddynene knehøg, spredt tindved som gradvis går over i høgere velutviklete tindvedkratt. På sine steder er tindveden 3 - 4 meter høg, og har altså utviklet seg betydelig siden Hofstads dager. Det er uten tvil tindveden som har hovedæren for den binding av flygesand som etter hvert har funnet sted.

Vi skal se litt nærmere på de vegetasjonstypene som tilsammen danner det særpregete og verneverdige området på Hosensand.

Innerst i fjæra, like foran flygesandvollen, finner vi et smalt belte dominert av strandarve og strandreddik.

Lengst framme på flygesandvollen dominerer strandrug, her og der oppblandet med raudsvingel og fagerknoppurt. Snart kommer også knehøg tindved inn, denne sammen med store mengder fagerknoppurt gir her en vakker "hage".

De tette ugjennomtrengelige tindvedkrattene er gjennomvevd av veier og stier. Undervegetasjonen varierer sterkt i disse krattene. Enkelte steder er det grasarter som dominerer, antakelig på grunn av tidligere beite. Andre steder er undervegetasjonen dominert av urter. Arter som firblad, gjerdevikke, hundekjeks, kranskonvall, liljekonvall og teiebær er svært vanlige. I de "aabne mellemrum" som finnes i dag kan fagerknoppurt danne praktfulle bestander.

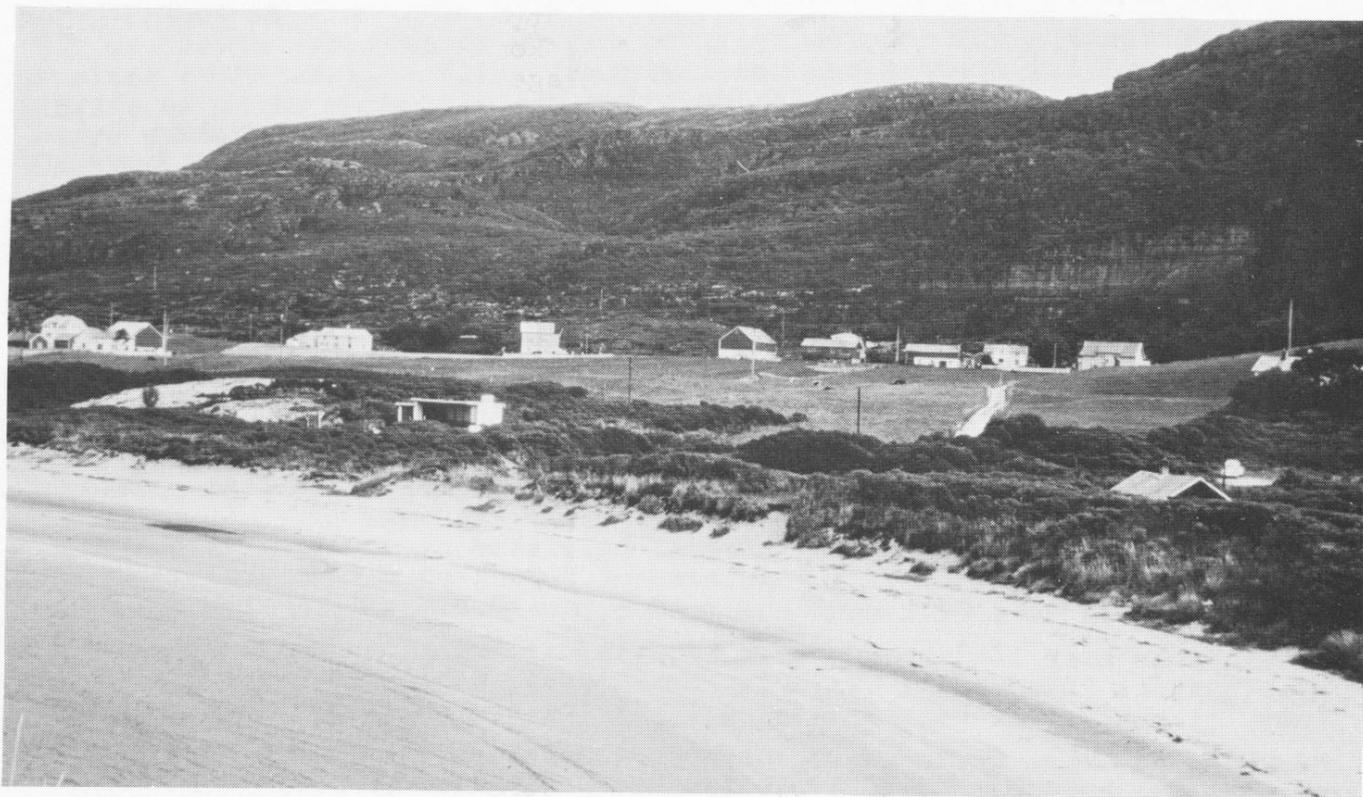
På en skjellsanddrygg innenfor den sydligste del av tindvedkrattet finner vi ca 3 da eiendommelig bjørkeskog. "Skjellsandbjørkeskog" kunne være et passende navn på denne vegetasjonstypen. Bjørka er ca 4 meter høg. Forøvrig preges vegetasjonstypen av fagerknoppurt, gjeldkarve, gulaks, liljekonvall og smyle. Dessuten fins bl.a. raudknapp, raudflangre og skjermsveve.

Sør for sjølve flygesandfeltet er det et kalkstrandberg der vi bl.a. finner enghavre, fjellrapp, blåstarr, lodnerublom, raudsildre og villin.

Verneverdi

Som flygesandfelt er området etter det vi vet unikt i denne delen av landet. Tindvedkrattet er et av de største i Norge (ca 35 da), og siden det vokser på skjellsand danner det en helt spesiell vegetasjonstype. I tillegg til beliggenheten i ytre kyststrøk, gjør dette at området er meget verneverdig.

Ved eventuelt vern bør en søke å unngå skjellsandtaking innen verneområdet. En del pleie vil også være nødvendig. Bjørk, rogn, osp og selje vokser i dag opp her og der. De bør hogges da de etter hvert vil skygge ut den lyselskende tindveden. Noe beiting vil også være gunstig for å bevare Hosensand slik det er i dag. Verneforslag for Hosensand er utarbeidet i forbindelse med generalplanarbeidet i Åfjord.

Oversiktsbilde over Hosensand, sett fra sørenden av Hosnavika.

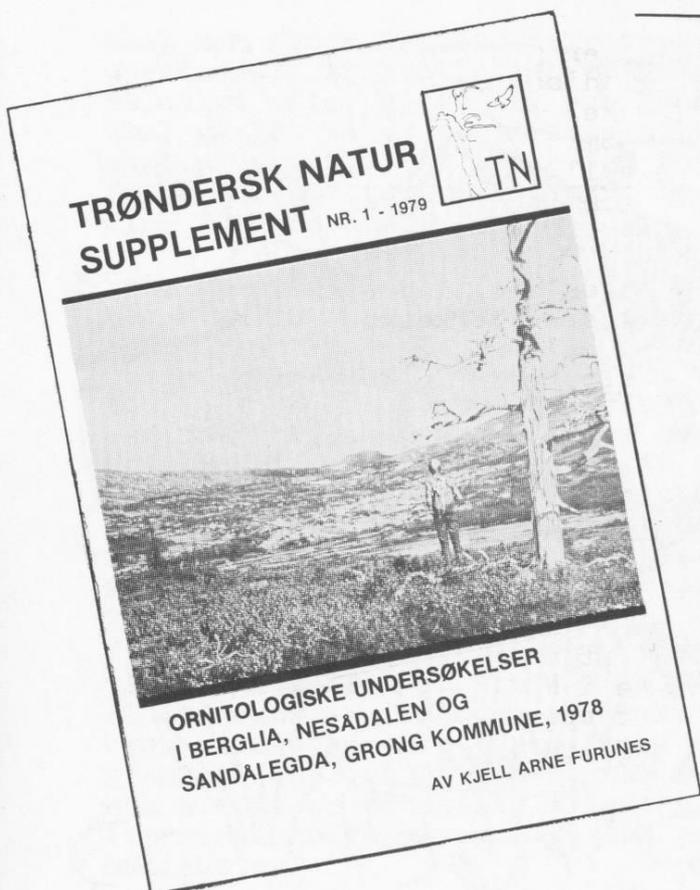
Foto Simen Bretten

TRØNDESK NATUR SUPPLEMENT

NR. 1 1979 ER KOMMET !

Som tidligere opplyst vil TN gi ut en supplementserie. Heftene vil komme uregelmessig, og vil omhandle litt større emner. Nr. 1 i denne serien er nå til salgs: "Ornitologiske undersøkelser i Berglia, Nesådalen og Sandålegda, Grong kommune", av Kjell Arne Furunes. Prisen er kr. 10,- , og heftet kan bestilles gjennom TN - postboks 1719 Rosenborg, 7001 Trondheim. Planlagte hefter: Nr. 2 1979: "Fuglelivet på Steinkjermyra i Snåsa, og i områdene omkring", av Torgeir Nygård. Pris kr. 10,-. Nr. 3 1979: "Ornitologiske undersøkelser i Borgsåsen og Tromsdalen, Levanger og Verdal kommuner", av Knut Krogstad. Kr.10,-

FRA EN HELT ALMINNELIG FELT – ORNITOLOGS HELT VANLIGE HVERDAG

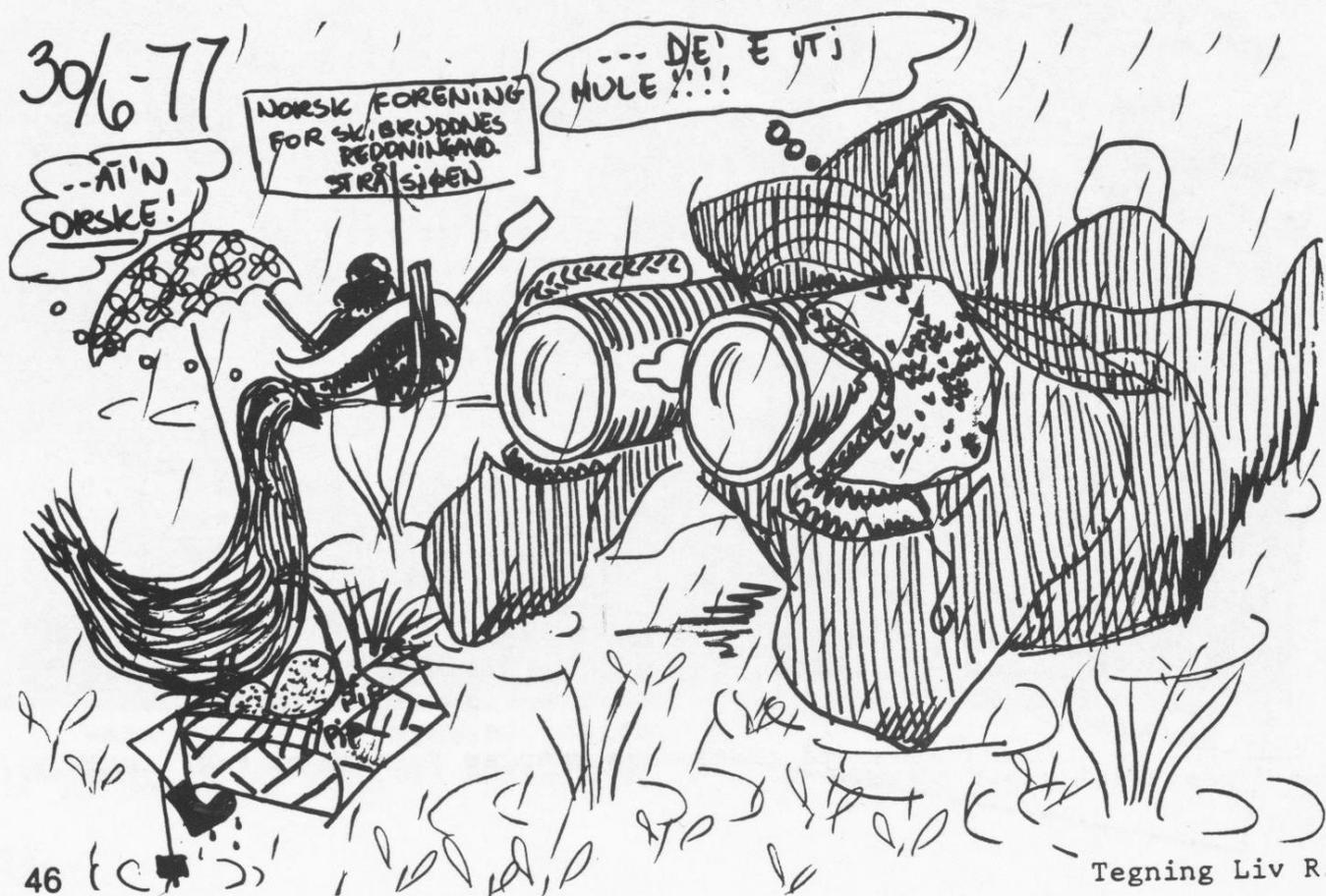
Av Svein Ringen

Regnet siler ned fra en svartgrå og tung junihimmel. Under ligger skoidda, som i motsetning til himmelen er gråsvart. Det er bare lys/mørkenyanser som skiller "himmel og hav". Sikten i lokale salixkjerr er lik 1 (antall meter), og bare naturens egne "barn" er ute i nødvendig ærend - med unntak av en merkelig framtoning i grågrønt og svart sydvest. Vesenet jumper seg fram over myra fra torv til torv mellom åpne vannspeil. De skarpe ansiktstrekkene er rammet inn av rustbrunt skjegg, og på brystet slenger en "ovdyr" kikkert. Kikkert i dette været! Mannen må være gal! Men nei - han er bare feltornitolog. Ansatt av det regionale elektrisitetsverk for å få skikk på det som rører seg med fjær på, avifaunaen, i nedslagsfeltet.

Også feltornitologen sanser at det er forskjell på stygt og fint vær, men for ham går begge værtypene under fellesbetegnelsen FELTVÆR. Når man er i felt er man i felt samme hvilket vær man har. Snart er forresten støvlene så likevel halvfulle av brunt myrvann krydret med moser og soldogg, og i et tappert forsøk på å være usett legger han seg ned på et sted i myra han trodde var tørr.

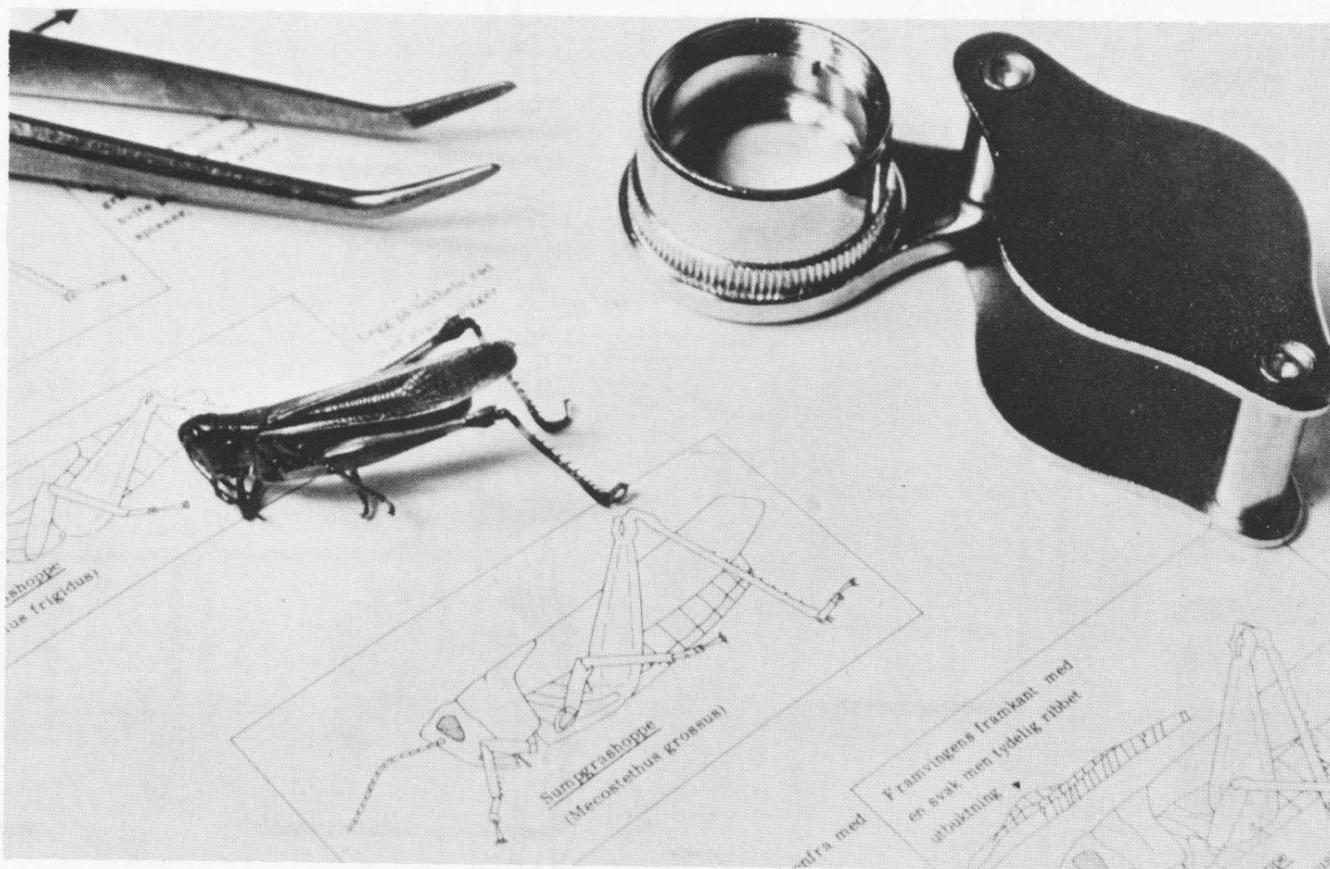
En etter en blir linjene i notisboka fylt ut: *Tringia*, *Gavia*, *Vanellus*, *Grus*, *Larus*, *Philomachus*, *Calidris*, *Phalaropus*, *Gallinago*, *Numenius* og *Anas*. Ingen unngår hans årvåkenhet. Til og med pull, juv og ad ser han.

Med dogg på begge okularene og dryppende nesetipp vender han utpå kvelden tilbake til hovedbasen, og i tidlige kveldstimer kastes det innpå med god havregrøt og svartkaffe. Og i det han like etter smyer seg ned i den flekkete soveposen øyner han en ny dag komme - vel viss på at det også i morgen blir, ja vær trygg: FELTVÆR.

BILLEDNØKKELE TIL ARTSBESTEMMELSE AV GRASHOPPER I TRØNDELAGE

Av Bjørn Larsson

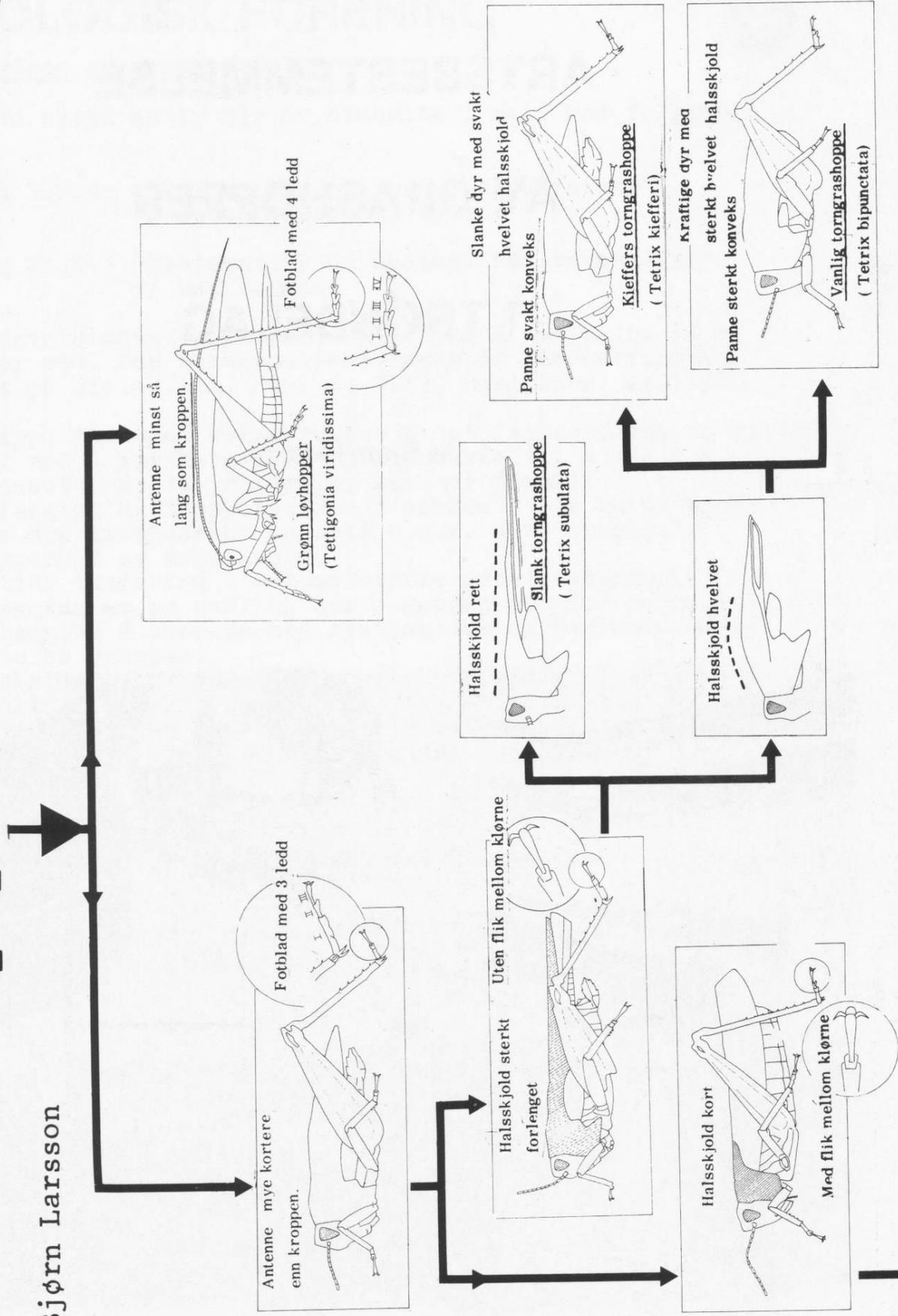
I tillegg til billednøkkelen på midtsidene trenger du bare ei enkel lupe for å bestemme grashopper fra Trøndelag

Foto: Per Fredriksen

billednøkkel over

grashopper i trøndelag

Av Bjørn Larsson

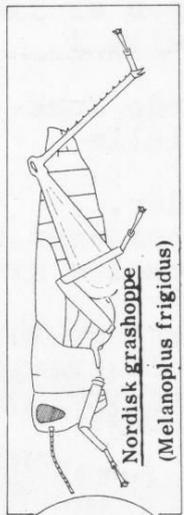

Legg på bakre bein blå-grå- eller brunlig med hvite pigger med svarte spisser.

Fjellgrashoppe
(*Podisma pedestris*)

Legg på bakbein, rød med svarte pigger

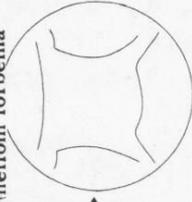

Nordisk grashoppe
(*Melanoplus frigidus*)

Klump mellom forbeina

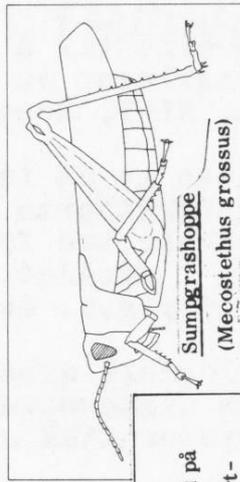

Ingen tann eller klump mellom forbeina

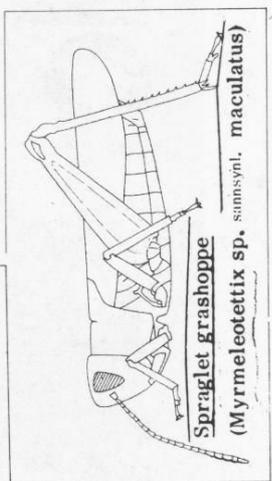
Andre farger på lår
Mindre arter
(10 - 26 mm)

Lår på bakbein rød på undersiden og svart-flekket på innsiden.
Stor art (15 - 30 mm)

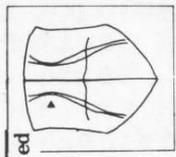
Sumpgrashoppe
(*Mecostethus grossus*)

Antenne tydelig fortykket mot spissen

Spraglet grashoppe
(*Myrmeleotettix sp.* samsynl. maculatus)

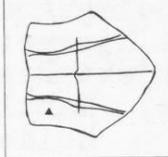
Halsskjold ovenfra med sidekjølene sterkt sammensnørt

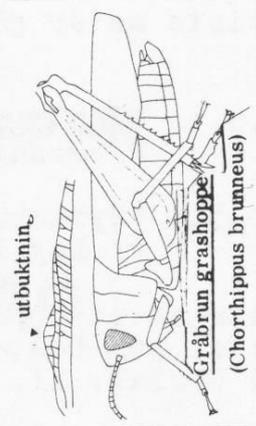
Antenne ikke fortykket mot spissen

Halsskjold ovenfra med sidekjøler svakt innsnørt

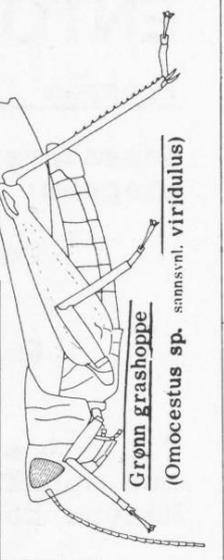

Framvingens framkant med en svak men tydelig ribbet utbuktning

Gråbrun grashoppe
(*Chorthippus brunneus*)

Framvingens framkant uten spor til utbuktning

Grønn grashoppe
(*Omocestus sp.* samsynl. viridulus)

INSEKTINTERESSERTE — ENTOMOLOGISK FORENING

Program for våren og sommeren 1979

Semesterets to siste møter går av stabelen i mai, med følgende program:

Onsdag 9.5.: "Økologi hos biller på elvebredder"
v/ Johan Andersen, Tromsø

Onsdag 23.5.: "Systematikk og økologi hos vannbiller"
v/ Dag Dolmen

Til det sistnevnte møtet oppfordres alle til å samle inn og ta med vannkalver etc. for bestemmelsesøvinger og demonstrasjon. Møtene holdes på Biolab. II, Pav. A, NLHT, Rosenborg, kl. 1900.

Trøndelagsgruppa tar også konsekvensen av at feltsesongen er like rundt hjørnet ved å invitere alle interesserte til å delta i "Prosjekt Byneset". Dette prosjektet har tre formål:

1. Kartlegging av insektfaunaen i området, som burde inneholde mye interessant og nytt p.g.a. dets spesielle beliggenhet og vegetasjon.
2. Praktisk innføring i entomologiske arbeidsmetoder.
3. Oppbygging av en samling som utgangspunkt for personer som vil begynne å arbeide med systematikk og bestemmelse av spesielle grupper.

Innsamlingsarbeidet skal foregå i regi av arbeidsgrupper som tar for seg de enkelte insekttypene: Sommerfugler, biller, fluer etc. Informasjon om opplegget vil bli gitt på møtene 9. og 23. mai, men interesserte kan også kontakte undertegnede.

For Trøndelagsgruppa av N.E.F.
Dagfinn Refseth

Adr.: Zoologisk inst., Univ. i Trondheim, Rosenborg, 7000 Trondheim.
Telefon: 96279

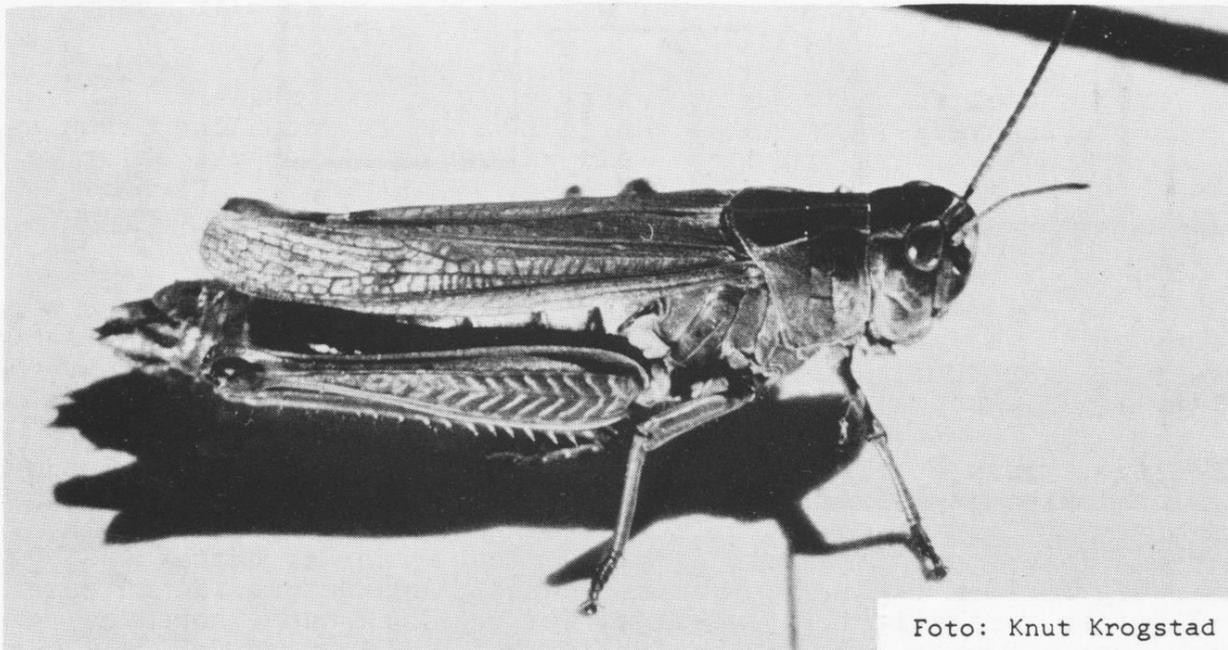

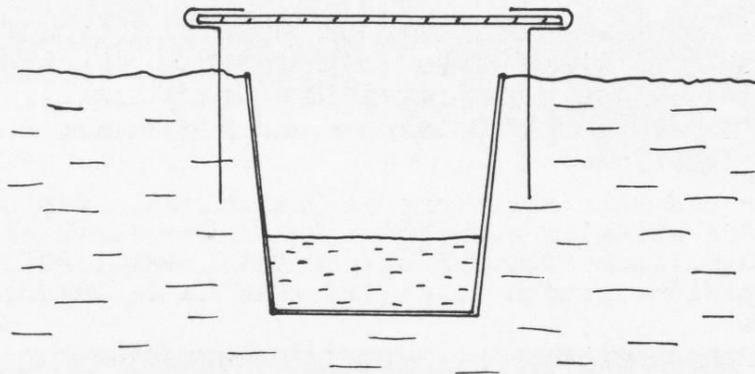
Foto: Knut Krogstad

FALLFELLER — EN ENKEL OG EFFEKTIV METODE FOR INSEKTFANGST

Av Dagfinn Refseth

For de fleste dyregrupper er det utviklet metoder for automatisk innsamling av materiale. Slike fangstmetoder har primært til hensikt å skaffe så stort materiale som mulig på relativt kort tid, og uten for store omkostninger.

En av de mest brukte metoder for insektfangst er de såkalte fallfeller (Barberfeller). De virker etter dyregravprinsippet og består av glass- eller plastbeholdere som graves ned i bakken så kanten kommer i høyde med jordoverflaten (se figur). Insekter, edderkopper og andre smådyr som lever på bakken, vil da lett kunne falle ned i disse "gravene". For at ikke fellene skal bli fylt av regnvann, er det vanlig å utstyre dem med et "tak", en plate som støttes opp med ståltråd.

Skjematisk tegning av fallfelle med "tak"

Skal man fange dyr for tørrpreparering eller for forsøk med merking og gjenfangst, brukes fellene uten konserveringsvæske. De bør da tømmes relativt ofte, gjerne et par ganger i døgnet, for at ikke rovformer skal gå løs på og fortære de mindre artene. Til avliving av dyrene som skal prepareres, er eddiketer godt egnet, men større biller kan med fordel drepes i kokende vann. De dør da øyeblikkelig og blir myke og fine for preparering.

Hvis fangsten skal foregå over et lengre tidsrom, kan fellene brukes med konserveringsvæske. Det er da vanlig å bruke 4% formalinoppløsning, men etylenglycol er også brukbart. Fellene kan da stå en uke eller to mellom hver tømming, og metoden er utmerket for studier av sesongvariasjoner i artenes aktivitet. Det må i denne forbindelse nevnes at mengdeforholdet mellom artene som fanges i fallfeller som regel er et helt annet enn i det undersøkte området, siden de mest aktive artene vil ha lettere for å gå i fellene enn de med langsomme bevegelser. Av denne grunn er fallfeller best egnet for studier av grupper som biller og edderkopper. Men før eller senere vil nesten alle ordener av insekter og edderkoppdyr bli representert i fangsten.

Fallfellenes kanskje største fordel ligger i at de kan brukes til samtidig innsamling på flere lokaliteter. På denne måten kan man både få et inntrykk av faunaens sammensetning i ulike miljøer og en oversikt over variasjonene gjennom året. Og siden mange arter er nattaktive og gjemmer seg bort om dagen, kan man med denne fangstmetoden finne arter som ellers er vanskelig tilgjengelige. Det er altså mange morsomme og interessante oppgaver å gå løs på for den som vil forsøke fallfellenes muligheter!

OLJEUTSLIPPET I TRONDHEIMSFJORDEN OG OLJEVERNBEREDSKAPEN

Av Jo Vegar Arnekleiv

Torsdag den 1 mars meldte NRK-Trøndelag om utslipp av spillolje fra en tank hos oljeselskapet Mobil på Høvringen, Trondheim. Ifølge avisreferater dagen etterpå hadde 5000 - 8000 liter spillolje rent ut i sjøen. Oljesøllet ble forsøkt begrenset med lenser, men uten hell. Oljeflaket drev utover fjorden i den sørlige vinden.

Fredag den 2. mars tok Norsk Ornit-logisk Forening avd. Sør-Trøndelag kontakt med flere instanser for å få oversikt over hvor oljen drev, og hva som ble gjort for å kartlegge eventuelle skader på sjøfugl. Da ingen kunne gi opplysninger om utbredelsen av oljesøllet eller noen planlagt undersøkelse av sjøfuglskader, organiserte NOF avd. Sør-Trøndelag på eget initiativ en kartlegging av oljeskadene lørdag den 3. mars. Ti medlemmer av foreninga deltok. Foruten å gå strandlinja, ble det også observert fra båt. Følgende områder ble sjekket: Strekningen Byneset - Trolla - Trondheim havn med Munkholmen - Ladehammeren - Hommelvik - Stjørdal.

Oljeskadde fugler ble bare observert på Munkholmen. Her ble det funnet 3 sterkt oljeskadde ærfugler (1♂, 2♀). En mindre flokk på 12 ærfugl (7♂, 5♀/juv) var muligens lettere oljeskadet. Imidlertid kunne en slå fast at utslippet denne gangen heldigvis ikke hadde påført sjøfuglene nevneverdig skade.

Oljeskadet ærfugl-hann fra Munkholmen.

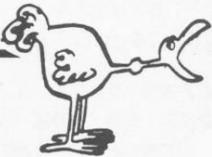
Foto Jo Vegar Arnekleiv

Dette oljeutslippet viste likevel at beredskapssituasjonen i praksis virker lite tilfredsstillende. Det går alt for lang tid fra uhellet skjer til man setter i gang mottiltak, og disse mottiltakene virker i dette tilfellet dårlig organisert. Ansvarsforholdet for undersøkelser av skadeomfanget på sjøfugl er tydeligvis ikke klarlagt, og det er helt uholdbart at en frittstående forening som NOF avd. Sør-Trøndelag skal undersøke skadene på eget initiativ for at det i det hele tatt skal bli gjort, for så å håpe på å få dekket utgiftene etterpå.

Et langt alvorligere tilfelle av oljesøl fant nylig sted i Barentshavet. Minst 10 000 oljerammede sjøfugl, vesentlig alke og lomvi, drev inn mot kystlinja mellom Vardø og Vadsø. Dette er Norges hittil største sjøfuglkatastrofe. Ifølge avisreferater gikk det et døgn fra de første oljetilsølte fuglene ble observert til myndighetene fikk beskjed. Meldingssystemet virker altså heller ikke her tilfredsstillende, og det var forvirring om ansvarsforhold og hva som skulle gjøres med de skadde sjøfuglene. Viltnebdene hadde ikke kapasitet til å ta hånd om og avlive alle fuglene som drev i land. Sjøl om det ble lett med fly kunne man ikke finne noe oljeplak og derfor ikke benytte det lagrede oljevernustyret. Dette ville også i tilfelle vært for seint - sjøfuglkatastrofen var allerede et faktum. En må bare slå fast at forurensningsmyndighetene og vår oljevernberedskap står makteløs overfor oljelekasjer til havs.

På bakgrunn av de siste oljeutslipp og sjøfuglkatastrofer, vil NOF avd. Sør-Trøndelag ta initiativ overfor oljeselskapene og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk for å få klarlagt ansvarsforhold og økonomisk støtte ved feltarbeid under oljeutslipp. Vi ønsker å kunne delta på en forsvarlig måte i beredskapen mot framtidige oljeutslipp og sjøfuglkatastrofer.

De ornitologiske foreningene i Trøndelag har også både faglig godt mannskap som kan settes inn, og en bra oversikt over sjøfuglbestanden i Trondheimsfjorden og deler av Trøndelagskysten.

OPPROP:

Trekkende fugleflokker/radar

Svært mange interessante observasjoner av trekkaktivitet hos fugler er gjort ved hjelp av radar. Med radar har en blant annet muligheter til å overvåke trekket også etter at det har blitt mørkt. I år vil det bli gjort et forsøk på å få en mer systematisk oversikt over vårtrekket også i Trøndelag ved hjelp av radaren. For at dette skal gi mest mulig informasjon, er det sjølsagt av stor betydning å vite hvilke arter det er snakk om. Derfor er det viktig at observasjonene ute i felt blir sammenholdt med radarbildene. Alle som ser trekkende fugleflokker bes notere:

- 1) art (så langt det er mulig)
- 2) sted (gjerne med UTM-referanse)
- 3) dato og tidspunkt
- 4) trekkretning
- 5) anslagsvis høyde

Spesielt aktuelt er sjølsagt ande- og gåsetrekket i denne forbindelsen. Men også større flokker av f.eks. spurvefugler er av interesse. Høyden fuglene flyr i bør en prøve å anslå da radaren bare fanger inn flokker som går nokså høyt. Men alt er av interesse, da alle registreringene kan bidra til å øke vår viten om fugletrekket i Trøndelag. En oversikt over resultatene vil bli presentert i TN, så send inn dine opplysninger seinest 1. juli. På forhånd takk!

Per Gustav Thingstad
Værnes flystasjon
7500 STJØRDAL.

ORIENTERING TIL MEDLEMMENE NOF, AVD. NORD-TRØNDELAG

NOF, Namsos lokallag

Namsos lokallag av NOF ble stiftet 7. november 1978, og har hatt 3 møter fram til 8. februar. Kurs i fuglekassebygging er arrangert, og i løpet av den siste måneden har vi hatt to ekskursjoner for å henge opp fuglekasser. Den første gikk til Namdalseid, hvor vi lånte hytta til en av medlemmene. Her ble 10 kasser, hvorav de fleste var uglekasser, oppsatt. Den andre ekskursjonen gikk til Vesteråa. Også her ble 10 kasser satt opp. Turen ble avviklet i strålende solskinn, og var på alle måter vellykket. Lokallaget har planlagt fuglekasseturer til Sørli (uglekasser) og til Tavellådalen (fossekalkasser), og har dessuten tenkt å satse aktivt på Atlas-arbeid.

På årsmøtet som ble holdt 15. mars 1979 ble følgende styre valgt:

Formann : Geir Pedersen, Abel Meiersgt. 22

Sekretær: Runar Skaret, Åsvegen 6

Kasserer: Arnstein Grongstad, Olav Duuns veg 14

Lokallaget har 15 aktive medlemmer.

Namsos, 22. mars 1979,

- styret -

ÅRSMØTE I NOF AVD. NORD-TRØNDELAG

Nord-Trøndelagsavdelinga holdt årsmøte i Stjørdal 7. mars 1979.

Styret fikk følgende sammensetning:

Formann:	Kjell Arne Furunes (gjennvalg)
Nestformann:	Gunnar Rofstad
Sekretær:	Geir Vie
Kasserer:	Knut Krogstad (gjennvalg)
Styremedlem:	Arnstein Indahl, Ulvilla (ny)
Varamenn:	Svein Edv. Ringen (gjennvalg) Ola Vie, Sakshaug (ny)

Revisor: Einar Weiseth

Våtmarkskomiteé: Kjell A. Furunes, Torgeir Nygård og Helge Hagen.

LRSK: Geir Vie, Øyvind Spjøtvoll og Per G. Thingstad.

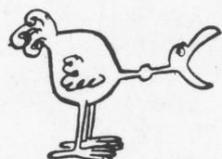
Medlemmer i Sjøfuglutvalget for Trondheimsfjorden:
Kjell A. Furunes og Torgeir Nygård.

Arsmeldinga fra styret, Våtmarkskomiteen, LRSK og Atlas-koordinatoren
ble opplest og vedtatt uten merknader.

Regnskapet for 1978 balanserte med sum kr. 19155.08.

Etter årsmøtet viste lektor Odd Schei filmen "Vatn og vassdrag" for de
drøyt 20 fram møtte.

-styret-

OPPROP:

Hekkende hettemåker i Trøndelag

Hettemåsen hekker som kjent for det meste i større eller mindre kolonier. I Trøndelag etablerte arten seg som hekkefugl omkring 1910. Etter den tid har arten økt i antall, og i dag hører den til de faste hekkefuglene i landsdelen. Den største kolonien finner en i Måsdammen på Tautra.

For å få en grov oversikt over hekkebestanden i Trøndelagsfylkene, ber jeg leserne som måtte sitte inne med opplysninger om gamle og nye hekkefunn sende disse til undertegnede. Oppgi vennligst sted, tidspunkt/tidsrom, eventuelt etableringsår/når fuglene forsvant, kolonistørrelse, hekking tilfeldig av enkeltpar etc. Materialet vil bli satt sammen til en artikkel i Trøndersk Natur på samme måte som for krykkje (se TN nr.4 1978).

Jon Suul, Riddervolds gt.17b, 7000 Trondheim.

ALT I FOTO

MARTIN
KNOPH
FOTO A/S

7700 STEINKJER

Tlf.: 61975 - 66158

ATLASPROSJEKTET I TRØNDELAG

Av Dag Langfjæran og Per Gustav Thingstad

Bakgrunn

Prosjektet er tidligere presentert i Trøndersk Natur nr. 1 1978, men vi skal gi en liten repetisjon og litt orientering til nye lesere. Undersøkelsen tar sikte på å kartlegge utbredelsen av hekkende fuglearter i Norge. Dette skal skje ved å undersøke hvilke arter som hekker innenfor ruter (kvadrater) på 10 x 10 km. Denne ruteinndelinga av landet tar utgangspunkt i rutelinjene for UTM-systemet som er påtrykt kart i M711-serien (målestokk 1:50000). Hver 10 x 10 km rute blir avgrensa av de rutelinjene som ender på 0. Totalt sett blir Norge inndelt i 4234 ruter. Hver deltaker står fritt til å velge de rutene han vil undersøke, men for å hindre dobbeltarbeid er det viktig at en melder fra til den lokale organisatoren om hvilken rute en har tenkt å dekke. For å vite hvilken rute det er snakk om må (bør) en oppgi UTM-tilvising for ruta. I tillegg må en skrive navnet på et tettsted, et vatn, et fjell eller lignende som ligger innenfor ruta, og dessuten kommunene som ruta ligger i. 100 ruter utgjør ei 10x10-mil-rute som betegnes med to bokstaver i UTM-systemet. Hver av de 100 10x10-km-rutene innen 10x10-mil-ruta nummereres med et to-sifret tall. Figur 1 viser hvordan nummereringa foretas. Dersom en har 1:50 000-kart i M 711-serien over det aktuelle området, finner en rutene inntegnet der. 10x10-km-rutene blir 20x20 cm på kartet, og er markert med en litt kraftigere strek. Detaljert orientering om bruk av UTM-systemet finner du i en artikkel av K. M. Hansen i Trøndersk Natur nr. 2 1978.

Fig. 1: Figuren viser hvordan 10x10-km-rutene innen ei 10x10-mil-rute nummereres. Første siffer forteller hvilken kolonne (loddrett) ruta ligger i, og andre siffer forteller hvilken linje (vannrett) den ligger i. Tredje rute fra venstre i nest nederste linje heter altså 21. Ladehalvøya i Trondheim ligger i 10x10-mil-ruta NR, og 10x10-km-ruta heter altså NR 73.

09									99
08									88
07								77	
06								66	
05								55	
04								44	
03								33	
02								22	
01	11								
00	10	20	30	40	50	60	70	80	90

Undersøkelsen av kvadratet

Tida som går med til å undersøke et 10 x 10 km kvadrat vil bl.a. variere etter terrenntypen og felterfaringa til hver enkelt. Det er f.eks. mer tidkrevende å få oversikt over fuglelivet i et variert område enn i en ensartet naturtype. Hekketida er ulik for de ulike artene, så området bør undersøkes minst to ganger i løpet av våren/sommeren. Erfaringene viser at besøk i slutten av mai og i juni - når ungene er i eller nær reiret - gir best resultat. Noen arter er lettest å oppdage tidligere, så det skader ikke med en tur tidlig på våren også. Er du i tvil om hekketida for en art, er det bare å slå opp i "Norges Fugler" (Haftorn 1971).

fylke	Sør-T.	Nord-T.
godt dekt	20	29
delvis dekt	55	31
dårlig dekt	30	14
antall ruter vi har opplysninger fra	105	74
antall ruter totalt	256	292

Tabellen viser hvor mange ruter vi har opplysninger fra, og hvordan de fordeler seg på dekningsgradene.

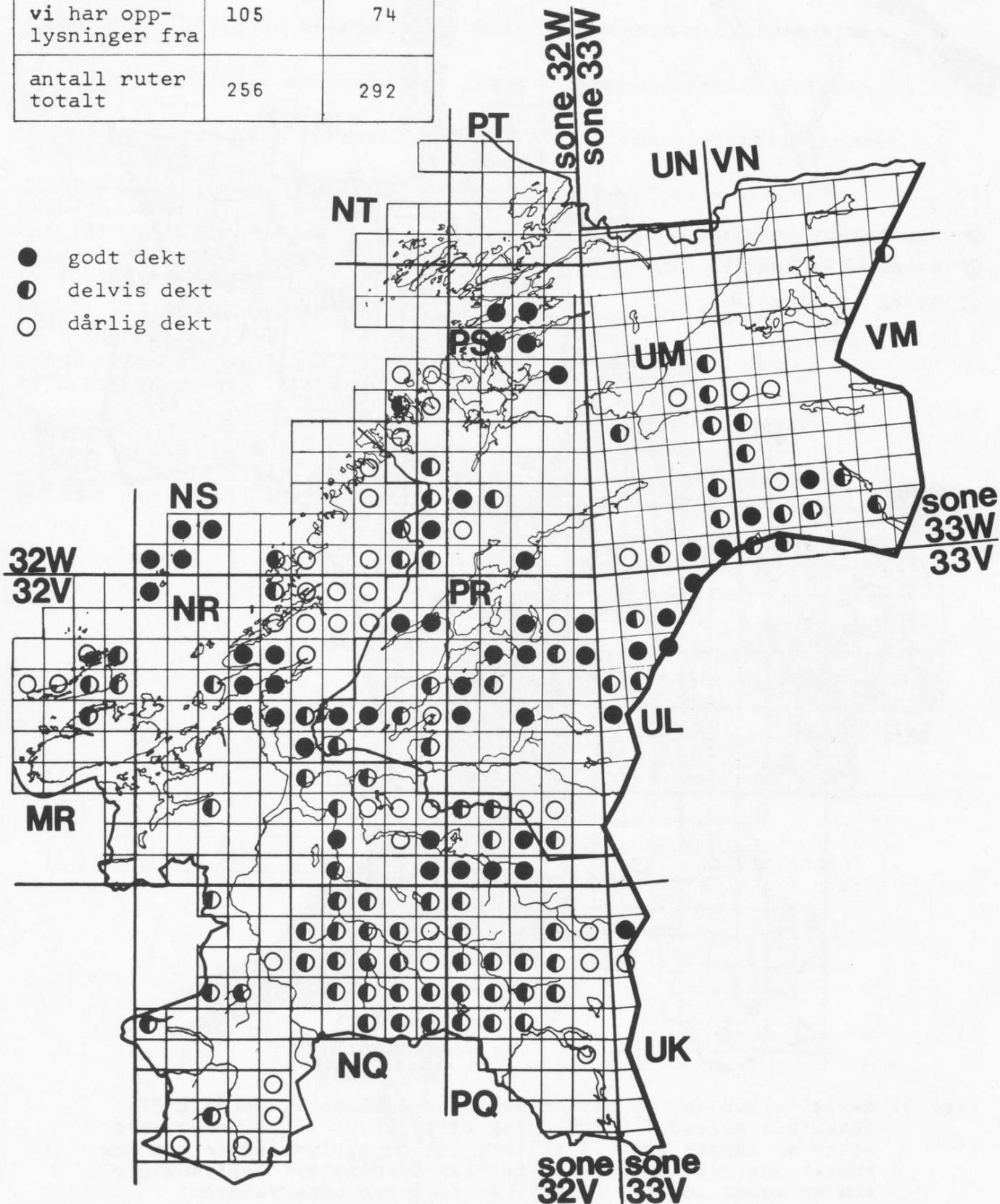
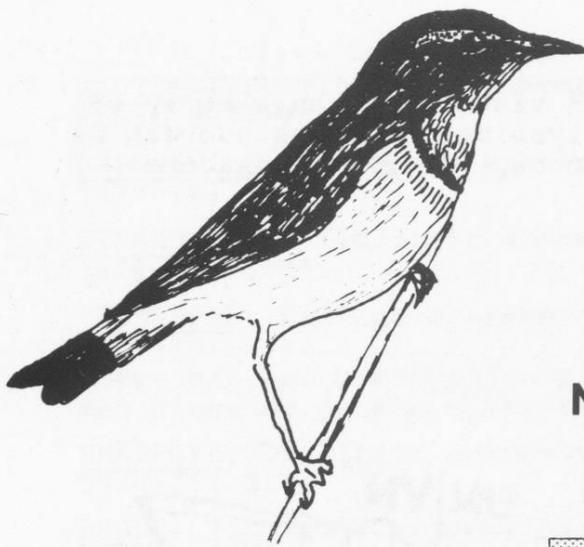

Fig. 2: Kartet viser en oversikt over de rutene vi har mottatt opplysninger om. Sjøl om vi mener ei rute er godt dekt er den ikke nødvendigvis fullstendig dekt.

- konstatert hekking (D)
- ◐ sannsynlig hekking (C)
- mulig hekking (B)

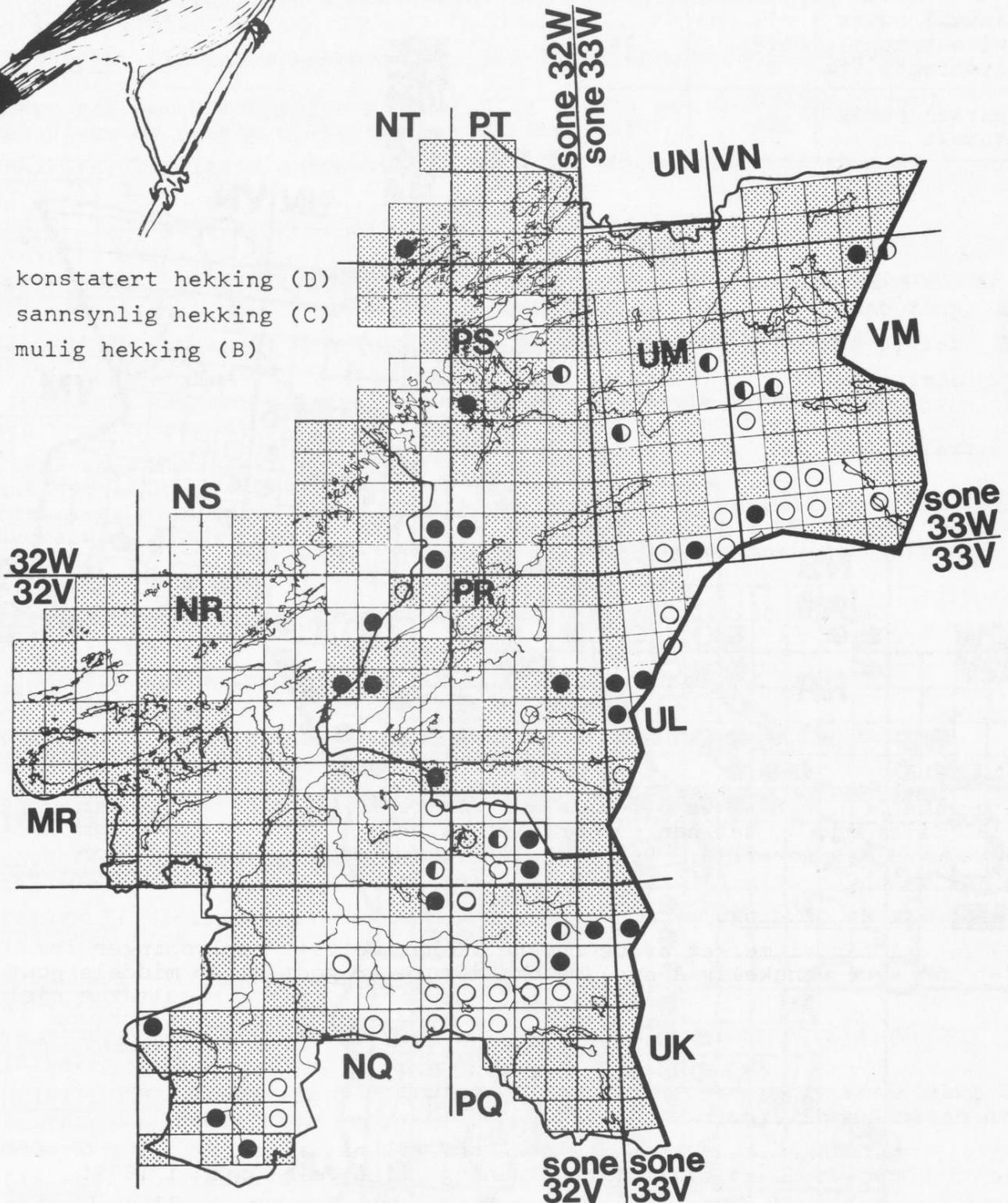

Fig. 3: Kartet viser det vi vet om hekkeutbredelsen til BLÅSTRUPE (*Luscinia svecica*) i Trøndelag etter 1970. Ikke undersøkte ruter er farget grå. I tillegg til de opplysningene som har kommet inn til Atlasprosjektet har vi benyttet opplysninger som er sendt inn til LRSK/NT av følgende observatører:

Ole K. Antonsen, Per Bårdshaug, Åge T. Ekker, Jon E. Kjøsnes, Kristen Krogh, Tor M. Larsen, Stjørdal Feltbiologiske Forening.

Et område vil som regel ha flere forskjellige biotoptyper (vatn, skog, myr, dyrka mark osv.), og det er svært viktig at en undersøker alle biotoptypene.

Det er også viktig å ha klart for seg at det undersøkelsen tar sikte på er å finne ut hvilke ruter de forskjellige fugleartene hekker i. Antall hekkende par blir ikke tatt med i Atlasprosjektet. Har en f.eks. funnet et reir av bokfink med unger (mest sikre hekkebevis) i ei rute, er det ikke nødvendig å konsentrere seg mer om denne arten i denne ruta.

Dersom arbeidet med ei rute går over mer enn et år er det viktig å huske på at det endelige resultatet av registreringene i et kvadrat vil være summen av alle års arbeider. Bare den høyeste koden benyttes. Hele tiden må en ha tidligere observasjoner i minne og prøve å finne noe nytt. Ble f.eks. bokfink med unger sett i 1978, er det ingen vits å ofre tid på denne arten i 1979.

Vi vil også minne om at alle som tar på seg registreringer i et bestemt kvadrat vil få tilsendt en status for dette kvadratet. En slik status inneholder en oversikt over de høyeste kodene (se senere) som er kommet inn til enhver tid.

Tilfeldige observasjoner

Tilfeldige observasjoner fra ruter som en ikke har dekt tilfredsstillende har sjølsagt også stor verdi, og skal føres på vanlige observasjonskort eller på samlelister.

Sårbare arter

Opplysninger om sjeldne eller sårbare arter vil selvfølgelig ikke bli publisert i detaljerte utbredelseskart. Slike opplysninger vil bli behandlet strengt fortrolig, og vil aldri bli levert videre uten observatørens samtykke. Når atlasarbeidet i Trøndelag blir avsluttet vil presentasjonsformen for disse artene bli nøye vurdert slik at eventuelle kart ikke kan misbrukes.

Godkjenning av observasjoner

For sjeldne og vanskelige arter må observatøren regne med å måtte dokumentere observasjonene dersom den lokale rapportkomiteen (LRSK) krever det. For begge trøndelagsfylkene er det utarbeidet lister over de artene det kreves dokumentasjon for.

Innførte arter

Undersøkelsen tar sikte på å kartlegge alle fuglearter som hekker i vill tilstand, og det har derfor vært naturlig å ta med arter som er satt ut eller forvilla. Det gjelder f.eks. fasan og tamdue. For disse gjelder det at bare helt frittlevende individer skal registreres.

Vurdering av dekningsgraden

På fig. 1 har vi merket av de rutene vi har mottatt opplysninger fra. Det kan være vanskelig å avgjøre om ei rute er godt eller middels godt dekt ut fra et innsendt skjema. Prøv derfor å vurdere resultatet sjøl når du sender det inn. Oppgi spesielt hvis det er en landskapstype innen ruta som ikke er besøkt, eller om du mener at det trengs ytterligere registreringer innen ruta. Ved vurderingen av dekningsgraden kan det være en god pekepin å se på statusen for vanlige arter som f.eks. kråke på fig. 4.

Vi vil gjerne rette en takk til alle som til nå har deltatt i prosjektet, og vi håper at flest mulig får anledning til å delta også i 1979:

Rolf Andersen, Jo V. Arnekleiv, Jardar Cyvin, Otto Frengen, Kjell A. Furunes, Kjell S. Gulbrandsen, Ragnar Gutvik, Reidar Hindrum, Håkon Holien, Idar Hovin, Magne Husby, Arnstein Indahl, Svein Karlsen, Ingebrikt Kirkvoll, Tellef Kjellesvig, Knut Krogstad, Franz Kutschera, Tor Kvam, Dag Langfjæran, Ola K. Lønseth, Knut Mo, Pål Myhre, Torgeir Nygård, Roar Pettersen, Ole Reitan, Svein Ringen, Gunnar Rostad, Odd Rygh, Nils Røv, Jostein Sandvik, Jon K. Skei, Anne M. Strøm, Steinar Stueflotten, Øystein Størkersen, Jon Suul, Rolf S. Svendsen, Øivind Syvertsen, Bernt E. Sæther, Jon A. Sæter, Rolf Sæther, Halvor Sørhuus, Per G. Thingstad, Ola Tovmo.

Eldre opplysninger

Det er også av interesse å få med opplysninger om hekkende fuglearter tilbake til 1970. Alle eldre opplysninger fra ei rute kan samles på ett registreringskort.

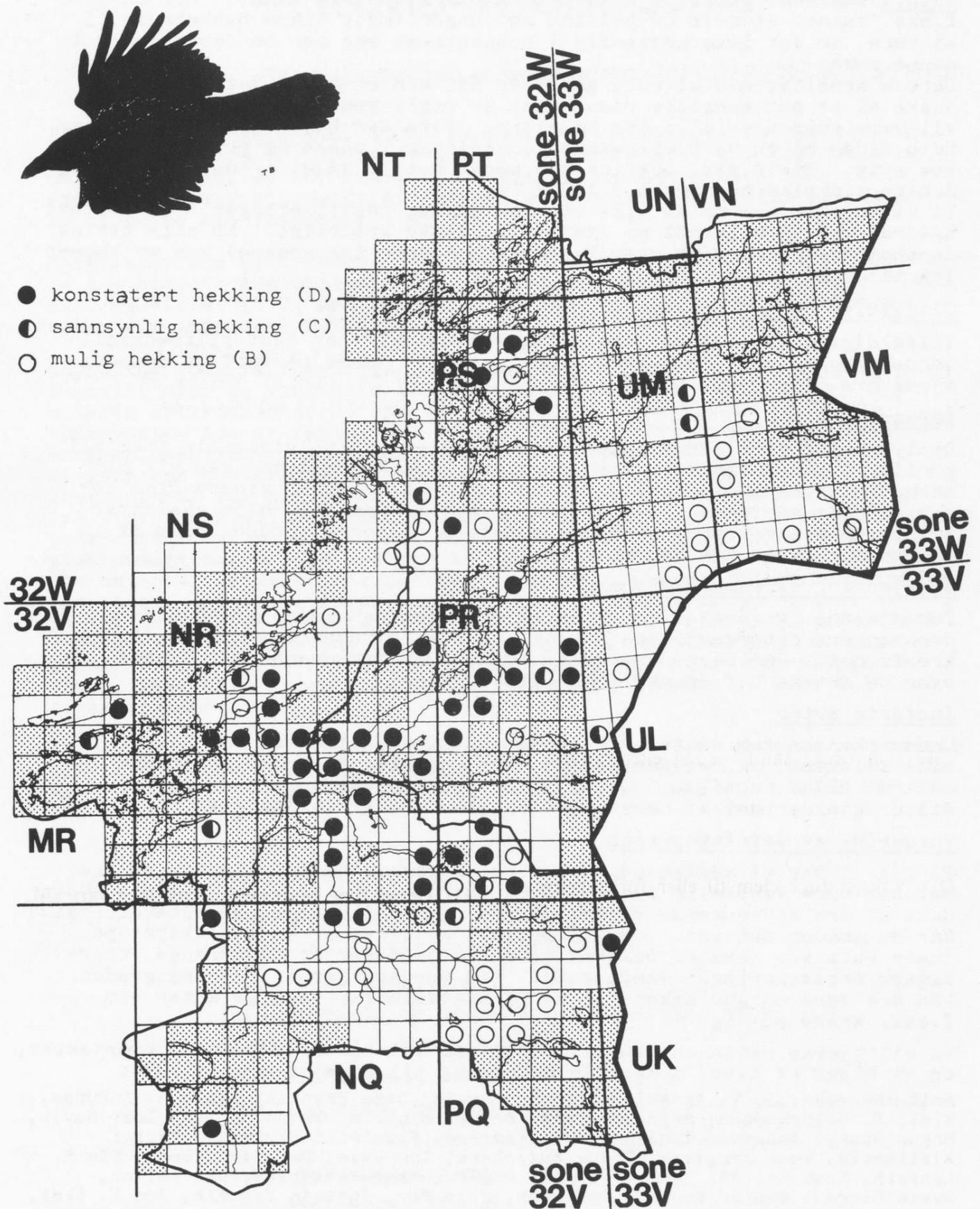

Fig. 4: Kartet viser det vi vet om hekkeutbredelsen til KRÅKE (*Corvus corone*) i Trøndelag etter 1970. Ikke undersøkte ruter er farget grå.

KODESYSTEM FOR ATLAS-PROSJEKTET

Kodane for hekking er ordna i fire hovedgrupper og 17 kategorier frå minste til største sikkerheit.

Hekkekoder

Ingen indikasjon på hekking.

A1 Art observert i hekkesesongen 1) utan indikasjon på hekking.

Mogeleg hekking.

B2 Art observert i hekkesesongen i område som kan karakteriserast som mogeleg hekkebiotop. 2),3)

B3 Syngande hann eller hekkelåt høyrte i hekkesesongen.

Sannsynleg hekking.

C4 Eit par observert i område som kan karakteriserast som hekkebiotop for arten.

C5 Tilsynelatande permanent hekking 4) av hekkerevir. Dette må vere basert på observert hekking av hekketerritorium på same stad på minst to forskjellige dagar med eit mellomrom på minst ei veke.

C6 Paringsleik, kurtisespel.

C7 Besøk av antatt reirplass.

C8 Opphissa atferd eller engstelege låtar frå vaksen fugl som indikerer at det truleg er unge eller reir i nærleiken.

C9 Rugeflekkar på fugl som er fanga.

C10 Reirbygging, omfattar og utforming av reirprop. 5)

Konstatert hekking.

D11 Spelar såra eller utfører avleiingsmanøver.

D12 Reir brukt same sesong eller eggskal frå same sesong.

D13 Dununge 6), reirforlatande 7) art. Nyleg fjørkledd unge som er lite flygedyktig 8), reirfast art 9)

D14 Vaksen fugl kjem til eller forlet reirplass på ein måte som indikerer reir i bruk. 10)

D15 Fugl med mat for unge. 11)
Fugl med ekskrementpose.

D16 Reir med egg 12) eller rugande fugl.

D17 Reir med unge 13) sett eller høyrte.

Målet er å skaffe bevis for hekking, d.v.s. plassere flest mogeleg av dei artane som hekkar i ruta i gruppa **konstatert** hekking. Ver så objektiv som råd er — hekkekoden **må** tilsvare den verkelege observasjon.

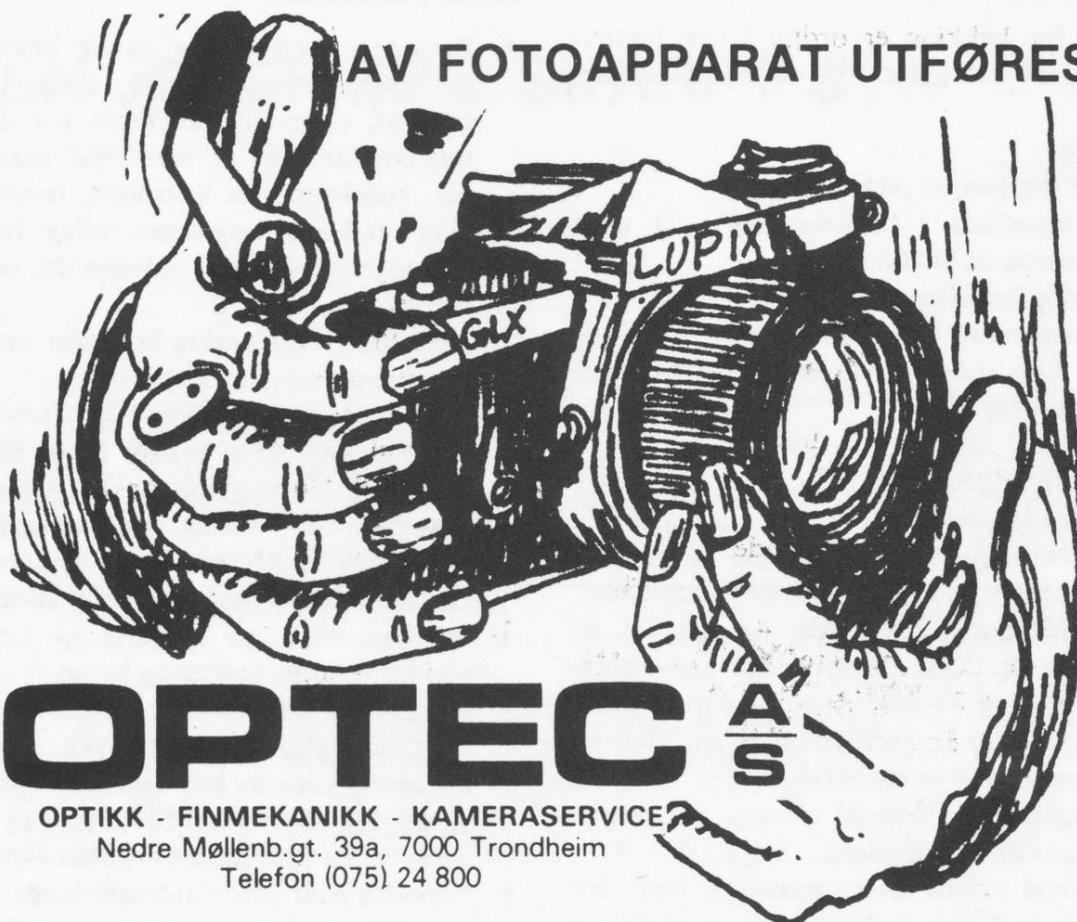
Vi gjengir hekkerekodene slik de ble publisert i "Vår Fuglefauna" 1 (1) 1978. Kodene er skrevet på spalter for at de lettere skal kunne klippes ut og limes inn i permen på notisboka.

Merknader til hekkerekoder for Atlas-prosjektet.

1. Perioden april-juni er vanlig hekketid for dei fleste overvintrande artar, og tida mai-juli er vanleg hekketid for dei fleste trekkfuglar. Det er imidlertid mange unntak. Hekketida for korsnebb, ramn, due og ugle kan f.eks. vere svært tidleg. Nytt alltid tilgjengeleg litteratur dersom det er tvil om hekketida.
2. Nytt alltid tilgjengeleg litteratur dersom det er tvil om mogeleg hekkebiotop.
3. Før ein art opp med kode A1 dersom det er kjent at han ikkje hekkar i området, sjølv om det er ein mogeleg hekkebiotop. Nokre eksempel er måsar på søppelfyllingar, vadarar på trekk, og hegre, dersom ein veit sikkert at hegra ikkje hekkar i området.
4. Vanlege teikn på hekking av hekketerritorium er song, jaging og kamp.
5. For enkelte artar er dette eit godt bevis, men då f.eks. gjerdemetten bygg mange reir; måsar og vadarar kan lage fleire reirproper og ungfugl eller steril rovfugl bygg reir, må dette førast som sannsynleg hekking.
6. Foreldra leiar ofte dunungar lange strekningsvekk frå reiret. Dette må det alltid takast omsyn til, særleg dersom det er i utkanten av kvadratet.
7. Ungane forlet reiret kort tid etter hekking som f.eks. hos vadarar.
8. Flyge-evna til ungene må vurderast med tanke på avstanden til den næraste mogeleg hekkebiotop i tilstøytande kvadrat.
9. Ungane blir i reiret i lengre tid etter klekking som f.eks. hos meisene.
10. Ein tenkjer her på utgjengelege reir eller reirhol.
11. Denne type bevis må brukast med varsemd. Måsar og mange rovfuglar held fram med å mate ungene lenge etter at dei er flygedyktige. Seremoniell foring i paringstida må ikkje forvekslast med foring av ungar. Det må takast omsyn til at enkelte artar som t.d. ternar kan frakte maten over lange strekningsvekkar.
12. Eit gaukeegg = D16 for både gauk og fosterforeldre.
13. Ein gaukunge = D17 for både gauk og fosterforeldre.

REPARASJON, KONTROLL OG JUSTERING

AV FOTOAPPARAT UTFØRES

OPTEC ^A/_S

OPTIKK - FINMEKANIKK - KAMERASERVICE

Nedre Møllenb.gt. 39a, 7000 Trondheim

Telefon (075) 24 800

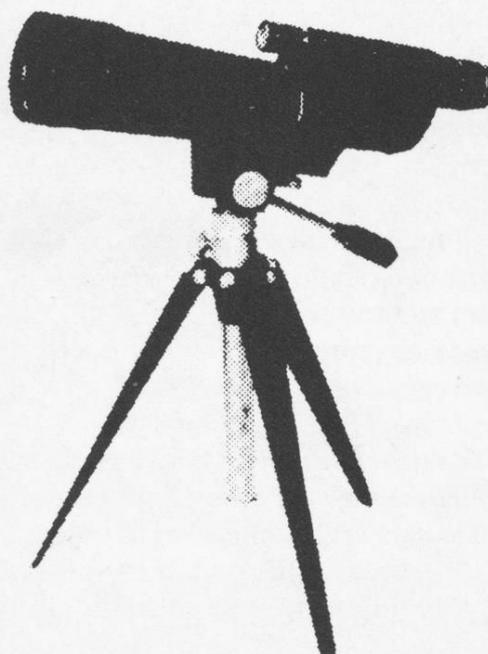

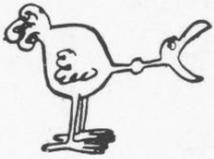
MURGÅRDEN

THOMAS ANGELLS GT. 22

TELEFON 32830 - TRONDHEIM

BRILLESPECIALISTER

OPPROP:

Kråker med gule «plastfjær»

Ved SINTEF arbeider vi bl.a. med miljølempen ved den avfallsbehandling eller mangel på sådan som vi har idag. For å nærme oss problemet omkring "søppel-fugl" har vi i vinter fanget og merket ca. 300 kråker på den kommunale søppelplassen ved Heimdal. Kråkene er merket med gul-orange plastmerker. Det er festet et merke over og et under vingen, og merkene vil være synlige med blotte øye på ca. 50 meters avstand både når fuglen sitter og når den svever i lufta. Ungfugl har merke på høyre vinge mens gammel fugl har fått merke på venstre vinge.

Gjennom denne merkingen vil vi forsøke å få rede på hvor disse kråkene som har vinteroppholdssted på søppelplassen gjør av seg når de ikke er der. Jeg vil derfor be lesere av Trøndersk Natur om hjelp i observasjonsarbeidet. Dette kan gjøres ved at man ser litt ekstra nøye på forbiflyvende kråker, oppsøker kjente oppholdssteder for kråke og da særlig hekksteder i Trondheimsområdet. Alle observasjoner (også direkte på søppelplassen) har interesse. I forbindelse med iakttagelsene vil vi gjerne ha følgende opplysninger:

Observasjonssted og adferdssituasjon (spising, overnattingsplass, hekkeplass, overflyging osv.).

Tidspunkt (dato, klokkeslett).

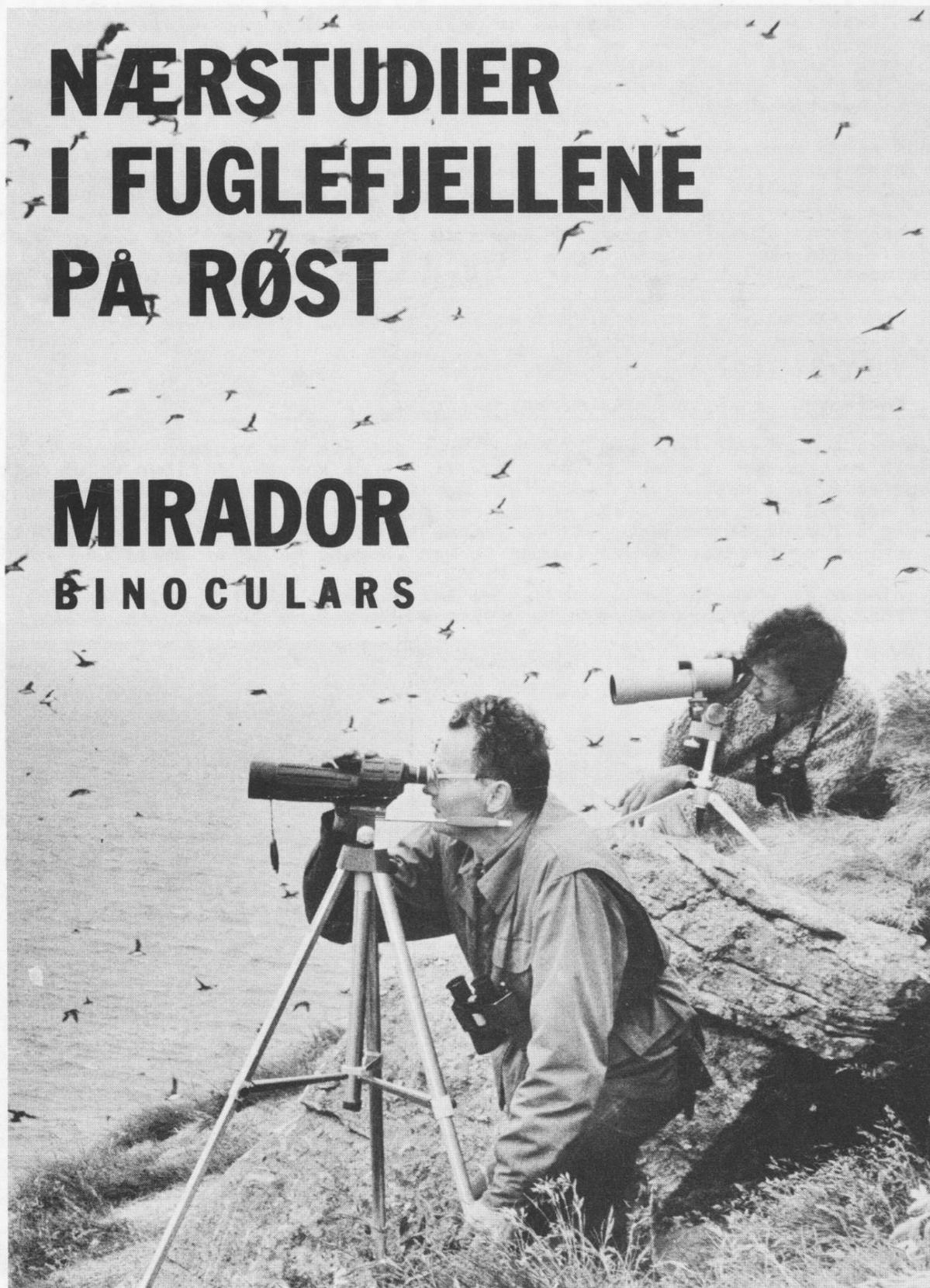
Merkested på høyre eller venstre vinge.

Dersom man observerer hekkende kråkepar hvor den ene har vingemerke, er vi spesielt interessert i rask informasjon. Vi vil da forsøke å finne ut om dette kråkeparet også i hekketiden henter sin mat fra søppelplassen, eller om den holder seg til sitt revir i terrenget. For de som blir kjent med hekkende kråkepar i Trondheimsområdet, vil vi gjerne ha rede på antall hekkende par som er observert og hvor de hekker (enten de har vingemerke eller ikke).

Opplysninger om observasjoner kan sendes Jon Barikmo, SINTEF, avd. 21, 7034 Trondheim-NTH, tlf. 075/93000.

Bildet viser hvordan kråkene er merket med gule plastbånd.

NÆRSTUDIER I FUGLEFJELLENE PÅ RØST

MIRADOR BINOCULARS

Forhandlere: **Optiske forretninger over hele landet.**

Importør: **Ronos Optikk A/S, Thv. Meyersgt. 34, Oslo 5.**